IS GROOTER BLOEI VAN WEST INDIE MOGELIJK?

DOOR

IR. P. COHEN HENRIQUEZ.

Men kan niet zeggen dat de Nederlandsche regeering geen pogingen ondernomen heeft om het welvaartspeil van West-Indië te doen stijgen.

Het verwijt, dat West-Indië door Nederland verwaarloosd zou zijn, treft, dunkt ons, geen doel. Pogingen zijn zeer zeker ondernomen; niet te loochenen is het echter, dat deze pogingen vrijwel steeds op mislukkingen zijn uitgelopen. Geheel West-Indië was dan ook tot voor eenige jaren „armlastig”. Deze toestand duurt voor Suriname nog steeds voort. Sinds de bouw van petroleumraffinaderijen is de toestand, voor wat betreft Curaçao, niet alleen verbeterd, maar het verheugende verschijnsel heeft zich voorgedaan dat dit gewest zich gedurende een paar jaren reeds zelf heeft kunnen bedruipen.

Naast het directe materiele nut dat de vestiging van petroleumbedrijven gehad heeft, waarnaar men zoo gaarne staart, staat een indirect ideëel nut, dat niet altijd naar waarde wordt geschat.

Vóór de financieele onafhankelijkheid waren er ontevredenen, zoowel in Nederland als in Curaçao, die mompelden van „verkoop aan de Vereenigde Staten”. Elk rechtgeaard Nederlander zal de gedachte aan de verwezenlijking van een dergelijken stap zeer tegen de borst gestuit hebben. De opkomst van Curaçao heeft evenwel aan deze stemmen reeds het zwijgen opgelegd.

Het bezit van volksplantingen is, afgezien van elke geldelijke kwestie, een factor van de allergrootste psychologische betekenis in het volksbestaan. Elk objekt dat dienen kan tot actievereering van een volk, in den zin dat het energie en inspanning opeischt, het zelfbewustzijn opwekt of in stand houdt, is voor een staat van onberekenbare waarde.

In dit licht moet b.v. ook de drooglegging van de Zuiderzee, worden gezien; de krentenwegers, die ach en wee schreeuwen over

de „verspilde kapitalen”, zien de ideeële factoren, de psychologische kanten van de zaak over het hoofd. Bij een volk als het Nederlandsche is, doordat het gelukkigerwijs sinds lang verschoond werd van de ellende en de moeilijkheden, welke oorlogen met zich medebrengen, het gevaar van „inslapen” lang niet denkbeeldig. Comfort en luxe over lange perioden verwoesten dikwijls meer, en grondiger, dan oorlogen.

Elke onderneming, elk werk, dat inspanning, durf en zorg eischt, is voor een volk als het onze van groote beteekenis, geheel afgezien van het al dan niet financieel slagen.

Tot zoover over de noodzakelijkheid elke negativistische houding ten opzichte van de West krachtig te bestrijden.

Landbouw.

In Suriname heeft de afschaffing van de slavernij aan de landbouw de nekslag toegebracht. Naderhand zijn herhaaldelijk pogingen ondernomen om het land tot nieuw leven te wekken door regeling van het arbeidsvraagstuk; de thans in Suriname wonende Britsch-Indiërs en Javanen leggen van deze pogingen getuigenis af.

Van belang is de actie geweest om het Surinaamsche fruit op de Europeesche markt in te voeren. De heer Tomson heeft in het middelpunt van deze actie gestaan. Ofschoon het dezen niet aan doorzettingsvermogen ontbroken heeft, is het succes tot nu toe nog niet groot te noemen. De redenen van de mislukking zijn velerlei en grijpen volgens een vicieuze cirkel in elkaar.

In de eerste plaats heeft men te maken met de moeilijkheid het publiek te wennen aan fruit met eigenschappen, afwijkende van die, waaraan het gewoon is. Het gaat hier om zeer subtiele verschillen; de eenigszins afwijkende kleur van de Surinaamsche sinaasappel is reeds voldoende een deel van het publiek van koopen af te houden.

In de tweede plaats is de kwaliteit van het aangevoerde Surinaamsche fruit niet geheel constant. De vruchtboomen hebben niet alle dezelfde graad van veredeling, en de veel zorg eischende verpakking geschiedt niet steeds op geheel deskundige wijze. Het effect van vele zendingen uitstekend fruit, dat geheel in de smaak van het publiek valt, kan volkomen bedorven worden door één zending van mindere kwaliteit.

In de derde plaats komt de moeilijkheid met arbeidskrachten. Niettegenstaande de invoer van Britsch-Indiërs en Javanen is het arbeidersvraagstuk allesbehalve opgelost.

In de vierde plaats ontbreken voldoende, en voldoende geregelde, stoomvaartverbindingen.

Deze vier factoren staan met elkaar in wederzijdsch oorzakelijk verband. Om de ideeën van den heer Tomson te realiseeren zou een aanval ondernomen moeten worden, welke tegelijkertijd op al deze vier factoren gericht is. Voor zulk een buitengewoon grondige afrekening met de moeilijkheden is echter zeer veel geld noodig, geld dat pas over vijf à tien jaren eenige rente zou kunnen opleveren.

Enkelen hebben gemeend de oplossing van het arbeidsvraagstuk te moeten zoeken in kolonisatie door middel van Nederlandsche boeren.

Elders hopen wij de redenen uiteen te zetten, die ons nopen tot de opvatting, dat een kolonisatie noodzakelijkerwijs tot snelle degeneratie moet leiden.

De verwezenlijking van het ideaal, de Surinaamsche vruchten als tafelfruit uit te voeren, zou een werk zijn van lange adem, dat bovendien een geweldige opzet vereischt.

Op de vraag of men aan het Surinaamsche fruit een andere bestemming kan geven komen wij hieronder terug.

Ook in Curaçao is men in de weer geweest om de landbouw tot meerdere ontwikkeling te brengen. Deze pogingen gingen echter dikwijls van een verkeerd principe uit. Het is onjuist te trachten een land datgene op te dringen, waartoe de natuur het ten eenenmale niet heeft voorbestemd. Plantenteelt zal in Curaçao nooit een economische verbetering van eenige beteekenis kunnen teweegbrengen, om de eenvoudige reden dat de natuur Curaçao nu eenmaal datgene onthoudt, wat voor de plant een eerste levensvereischte is.

Dat wil niet zeggen, dat het kleine beetje, dat Curaçao kan voortbrengen, verwaarloosd mag worden. De weinige landbouwproducten, welke Curaçao kan voortbrengen zullen in bepaalde gevallen van groot nut kunnen zijn. Wij zullen een concreet voorbeeld noemen.

Stel dat op zeker oogenblik de petroleum-industrie tot stilstand komt, dan zal een groot deel der bevolking plotseling van inkomsten verstoken zijn. Zou het niet een geruststelling wezen te weten dat een belangrijk deel der bevolking dan, zij het op schamele wijze, toch in staat zal zijn in zijn levensbehoeften te voorzien?

Zooals gezegd: de landbouw kan er nooit eenige andere beteekenis krijgen dan die van een nooddeur. Het is te optimistisch

te meenen dat het welvaartspeil noemenswaard zou kunnen stijgen door maatregelen op landbouwkundig gebied.

Terwijl de natuurlijke bestemming van Suriname ontegenzeggelijk in de tropische landbouw gelegen is, en alle welvaartsprojecten hierop gericht moeten blijven, is Curaçao een geheel andere richting aangewezen. Curaçao zal voor zijn bloei gebruik moeten maken van de voordeelen, welke het door de natuur geschonken zijn in den vorm van de centrale ligging en de uitmuntende haven van Willemstad.

Curaçao, uiterst centraal gelegen met schitterende buitenlandsche communicatiemiddelen en een buitengewoon goed klimaat, is voorbestemd voor een industrie, welke tropische grondstoffen verwerkt.

Industrie, voor-en nadeelen.

De schitterende scheepvaartverbindingen, als gevolg van de centrale ligging en de uitmuntende haven, zijn te zeer bekend, dan dat er diep op zou behoeven in te worden gegaan.

De onmiddellijke nabijheid van Zuid-Amerika, een werelddeel met zeer vele minerale en agrarische rijkdommen, nog lang niet tot volle exploitatie gebracht, opent de mogelijkheid over vele en veelsoortige grondstoffen tegen lage prijs te beschikken; grondstoffen, slechts weinig bezwaard met vervoerkosten.

Dat Willemstad zulk een belangrijke havenplaats is brengt zeer te waardeeren faciliteiten met zich mede bij het installeren en instandhouden van een bedrijf. Aanvoer van machinedeelen gaat uiterst gemakkelijk, normale reparaties en ijzerconstructies kunnen ter plaatse aanbesteed worden. Hare ligging is dan ook uitermate geschikt om een heterogene markt te bestrijken. Gemakkelijke en goedkoope aanvoer van grondstoffen en dito afvoer van eindproducten zijn verzekerd.

Wat het klimaat betreft — dit is vanzelfsprekend niet in dezelfde mate geschikt als in de gematigde luchtstreken, echter door de droogte, en de voortdurend waaiende passaatwinden, onvergelykbaar veel beter dan in het allergrootste deel der tropische gewesten.

De echte tropische ziekten komen in Curaçao niet voor. Malaria, slaapziekte, gele koorts, typhus en pest zijn er even onbekend als in Nederland.

Door het klimaat en het innige contact met de buitenwereld (Willemstad biedt heel wat meer afwisseling dan een Hollandsche provinciestad) is het verblijf voor blanke werkkrachten zeer veel aantrekkelijker dan in andere tropische gewesten. Het gevolg van

deze gunstige toestanden is, dat de loonen lager, en de arbeidsprestaties grooter kunnen zijn dan elders in de tropen.

Een moeilijkheid leveren echter de lagere, ongeschoolde, arbeidskrachten. De petroleumraffinaderijen zijn wel eens genoodzaakt geweest voor hare bedrijven arbeiders uit andere landen in dienst te nemen. De vreemde krachten bleven echter steeds in de minderheid. Het geschoolde personeel hebben zij uit gematigde luchtstreken gerecruteerd.

De bezwaren, voortvloeiende uit de schaarschte van inheemsche lagere werkkrachten, zullen echter in de toekomst hoe langer hoe minder gevoeld worden en wel om tweeërlei reden. In de eerste plaats gaat de mechanisatie der industrie in een zeer snel tempo door, in de tweede plaats zal de aanvoer van Nederlandsche werkkrachten (voor tijdelijke vestiging!) des te minder moeilijkheden opleveren, naarmate Curaçao zich meer ontwikkelt. Men bedenke dat vervoer, acclimatisatie, huisvesting, voeding en hygienische verzorging daar heel wat minder moeilijkheden berokkenen dan in de allermeeeste andere tropische plaatsen.

Brandstoffen zullen daar voor een bedrijf geen bezwaren opleveren. Als bunkerhaven is er steeds steenkool aanwezig. Voorts is de stookolie van de petroleumraffinaderij, onbezwaard door vervoerkosten, te verkrijgen.

Ter dege zal rekening gehouden moeten worden met de schaarschte aan water; bedrijven, welke zeer veel water behoeven, zijn zonder meer uitgesloten.

Afzetmogelijkheden.

Noord-Amerika zal als afzetgebied waarschijnlijk niet veel beteekenis verkrijgen, en wel door het feit dat de eigen intensieve industrie ook over tropische grondstoffen beschikt.

Voor Europa bestaan dezelfde afzetmogelijkheden als voor een industrie in Nederland zelve; verdere bespreking is dus niet noodig.

Anders staat het met Zuid- en Middel-Amerika en de Antillen. In de eerste plaats denkt men aan de zeer nabij gelegen landen Venezuela en Columbia. Venezuela heft 30% additioneele rechten op alle goederen, van de Antillen afkomstig. In Columbia bestaan voor verscheidene goederen invoerverboden. Deze rechten en verboden vormen natuurlijk een ernstige handicap. Niet onmogelijk moet het echter worden geacht, dat deze landen bereid zullen worden gevonden regelingen te treffen, zóódanig, dat de additioneele rechten vervallen of verlaagd dan wel invoerverboden

geschorst worden voor goederen, gefabriceerd uit grondstoffen, die uit het desbetreffende land worden betrokken.

De Midden-Amerikaansche staten heffen, voorzoover ons bekend, geen uitzonderlijk hooge invoerrechten. Voor een economisch werkende industrie is daar zeker afzet tegen concurreerende prijzen mogelijk, evenals dit het geval is op de andere antillen en in de Zuid-Amerikaansche staten, die wij hierboven niet genoemd hebben.

Men bedenke dat de Zuid- en Midden-Amerikaansche Staten wat betreft industriele producten voor een groot gedeelte op de invoer aangewezen zijn. Als voorbeeld laten wij in de onderstaande tabel de invoer van chemische producten in Argentinië volgen, uitgedrukt in millioenen goudpesos, voor het jaar 1933. De totale invoer aan chemische producten bedroeg 71,126.175 goudpesos in hetzelfde jaar. ¹⁾

	Vetten	Essences parfums etc.	Verven, inkt	Industrie- eële hulp- stoffen	Patent ge- neesmid- delen	Diversen
Ver. Staten.	1	0,5	1,9	6,7	0,6	4,5
Engeland	—	0,3	2,3	14,5	—	—
Duitschland	—	0,3	3,0	8,5	1,3	—
Frankrijk	—	0,9	—	2,3	1,9	—
Totaal	2,9	2,8	8,6	42,1	4,8	8,9

Enkele mogelijkheden.

Eertijds bloeide in Curaçao de zoutindustrie. Het zout werd gewonnen door natuurlijke verdamping van zeewater in groote platte bassins, de zg. zoutpannen. Het zout werd niet aan raffinage onderworpen, het werd als ruw product verkocht en deed in hoofdzaak dienst voor het zouten van vleesch en visch. De geringe vraag, als gevolg van verscheidene oorzaken, doet de zoutindustrie op het oogenblik op Bonaire en St. Martin een kwijnend bestaan lijden. Op Curaçao heeft deze niets meer te beteekenen. Ir. Langemeyer heeft in zijn artikel in het Gedenkboek Nederland-Curaçao 1634—1934 er op gewezen, dat een rationeelere winning mogelijk is, die de toestand op Bonaire en St. Martin zeker kan verbeteren. Een groote winstmarge kan de verkoop van het zout als ruw product echter nooit leveren. Men is enkel aangewezen op het goedkoope vervoer per zeilschip. Bij zulk een ruw product kan de geringste verhooging van de vrachtprijs de

¹⁾ één goudpeso = 0,50 gulden.

rentabiliteit van de exploitatie zeer sterk beïnvloeden. Een betere weg lijkt het daarom het zout op Curaçao te raffineeren en op verscheidene chemische producten te verwerken. De verdamping van het zeewater zou slechts gedeeltelijk door zonnewarmte moeten plaatsvinden. Na een concentratie door natuurlijke verdamping, zou fabriekmatige verwerking plaats moeten vinden. Rentabiliteit is zeker mogelijk; de Nederlandsche zoutindustrie te Boekeloo, die door den aard der winning van de grondstof (mijnstof) hogere exploitatiekosten heeft, kan zich verheugen in een bloeiend bedrijf.

Uit het zout kan gefabriceerd worden: soda, natronloog, gecompriemd chloorgas, bleekloog, zoutzuur enz., producten, die een behoorlijke kans maken in Zuid-Amerika een goed afzetgebied te vinden.

Hierboven is er reeds op gewezen dat de pogingen om Surinaamsche vruchten als tafelfruit te exporteeren tot nu toe steeds schipbreuk hebben geleden, en dat succes slechts te bereiken zal zijn door een grootsch opgezette onderneming, welke over ruim kapitaal beschikt. Het ligt daarom voor de hand een andere bestemming voor het fruit te zoeken, een bestemming, waarbij geringere eischen worden gesteld aan de uniforme kwaliteit der vruchten en aan de wijze van verzending. Er staan op dit gebied zeker wel wegen open.

Wij noemen de fabricage van aetherische oliën, essences, limonaden, geleien, jams en pectine. Daar de Surinaamsche plaatselijke omstandigheden voorshands de vestiging van een industrie niet begunstigen, zou de verwerking op Curaçao moeten geschieden. Veel geringere vrachtkosten zou men hebben bij de verwerking van Venezolaansch of Columbiaansch fruit.

Om eenigszins een indruk te geven van het belang der aetherische oliën laten wij een staatje volgen van de Nederlandsche export gedurende de laatste jaren. Om misverstanden te voorkomen, zij er op gewezen dat een deel van wat hier verstaan wordt onder „aetherische oliën” zuiver synthetische producten zijn.

Jaar	Ton	Waarde
1930	1047	f 4.471.000
1931	1012	- 3.934.040
1932	898	- 3.146.000
1933	899	- 2.735.000
1ste helft 1934	454	- 1.312.000

Ook voor de alcoholbereiding zouden vruchten gebezigd kunnen worden, evenals trouwens andere tropische gewassen. Verstoking is mogelijk van meloenen, maïs, agave enz.

De eenige delfstof, die thans door Curaçao geleverd wordt, is fosphaat van zeer hoog phosphorgehalte. Deze fosphaat wordt, zonder verwerkt te zijn tot superphosphaat, geëxporteerd. De export vindt echter niet plaats naar landen, welke, oppervlakkig bezien, het meest daarvoor in aanmerking zouden komen, d.w.z. Venezuela en Columbia en andere Zuid- of Midden-Amerikaansche Staten.

Proefzendingen naar Venezuela en Trinidad van gemalen ruwe fosphaat hebben geen succes kunnen boeken, juist doordat superphosphaat, en niet het ruwe fosphaat, werd gewenscht. Ruwe fosphaat immers heeft een veel langzamere mestwerking als superphosphaat doordat de planten de eerste veel moeilijker, opnemen.

Het is dus zeer aanbevelenswaardig dat de verwerking van het ruwe fosphaat tot superphosphaat ter plaatse ter hand wordt genomen.

Toekomst.

Wij hebben hierboven een summiere opsomming gegeven van eenige mogelijkheden, die bij behoorlijke uitwerking zonder twijfel gunstige vooruitzichten openen. Wij hebben met deze beschouwingen willen aantoonen dat het zeker de moeite waard is een ernstige studie te maken van de mogelijkheid Curaçao tot een klein industrie centrum te ontwikkelen. Een en ander wordt verduidelijkt door de bijgevoegde kaart waarbij aanvoer der grondstoffen en afzet der eindproducten door pijlen zijn aangegeven.

Een industrie op Curaçao, zal, anders dan in Oost-Indië, nooit gericht kunnen zijn op de voorziening in de behoeften van het eigen gebiedsdeel. In deze tijden, waarin het autarkische streven hoogtij viert zou men geneigd zijn de kansen gering te achten. Twee factoren moeten echter niet uit het oog verloren worden. In de eerste plaats wijzen de teekenen er op dat binnen niet te lange tijd weer een stijging van de wereldproductie te verwachten is. Heeft zich echter eenmaal een stijging van de productie ingezet, dan zal deze zichzelf met snelheid tot groote hoogte opslingeren. Zou een verbetering van de economische toestand plaats vinden, dan is er kans, dat op dit tijdperk van handelsbelemmeringen, die de wereld hoe langer hoe meer in het moeras hebben gebracht, een tijdperk volgt van (betrekkelijk) vrij ruilverkeer. Wil men van

IS GROOTER BLOEI VAN WEST INDIE MOGELIJK? 345

een hausse-tijdperk profiteeren dan moeten, vóór de algemeene stijging met kracht inzet, alle voorbereidingen reeds getroffen zijn.

De grondstoffen zouden betrokken moeten worden, voornamelijk uit Venezuela en Columbia, Suriname en Curaçao zelf (eventueel Bonaire en St. Martin voor zout). De uitvoer zou gericht moeten zijn naar Venezuela, Columbia en de andere Zuid- en Midden-Amerikaansche staten, de Antillen en Europa. Aruba zou nevenbedrijven hunnen herbergen.

Ter verwezenlijking van een dergelijk plan zou niet alleen in de eerste plaats een grondige studie noodig zijn van technische kwesties, maar ook politieke en handelseconomische voorbereidingen zouden aan een onderzoek onderworpen moeten worden. Alle mogelijkheden zouden systematisch stuk voor stuk onderzocht moeten worden op rentabiliteit en afzet.

Zonder veel verwijl zou men moeten beginnen met proefinstallaties op semi-technische schaal.

Vanzelfsprekend zou de volle medewerking van de regeering noodig zijn, echter de financiële opzet zou in handen moeten komen van een groep, in nauwe samenwerking ageerende, particuliere ondernemingen.

NASCHRIFT

Het is ons herhaaldelijk gebleken dat de kennis van-, en de belangstelling voor de Zuid-Amerikaansche toestanden in Nederland vrijwel gelijk aan nul kan worden gesteld. Deze stand van zaken is alleszins begrijpelijk. Nederland toch bezat in Oost-Indië een gebied met zoovele mogelijkheden tot energieontplooiing, dat het nergens anders naar om hoefde te kijken. Op het oogenblik echter, nu Oost-Indië Nederland eenigszins in de steek laat, is o.i. de tijd aangebroken om de blik ook elders te laten rondgaan. De aandacht van Nederland wordt in de eerste plaats gevraagd door Zuid-Amerika omdat daar eenige harer kolonien liggen. Een prachtig veld ligt hier bloot voor de Nederlandsche ondernemingsgeest. De Duitschers, niet, zooals wij, met rijke kolonien, als Oost-Indië, gezegend, hebben in Zuid-Amerika zeer veel tot stand gebracht. Wij Nederlanders, met een prachtige operatiebasis als Curaçao, kunnen daar nog veel meer bereiken. Het gaat er in de eerste plaats om de „kopschuwheid” te overwinnen, die bij de Nederlandsche industrieelen ten aanzien van Zuid-Amerika in sterke mate heerscht. Moge dit artikel tot het laatste doel bijdragen.